

ANDEKA LAPSE MÄRKAMINE JA TOETAMINE KOOLIEELSES EAS

Anne Eelmets, Piret Arendi, Evelin Piir, Reelika Täht
TÜ kaasava hariduse magistriõppe tudengid

MIS ON ANDEKUS?

“Andekus on sünnipäraste eelduste kogum, mis arengu- ja õpirotsessis kujuneb talendiks”

François Gagné

On oluline, et laps satuks kokku täiskasvanutega, kes oskaksid ära tunda tema võimeid, mõista iseärasusi ja vajadusi ning tema arengut kõige paremal viisil toetada!

Andekus on individuaalne potentsiaal saavutada silmapaistvat edu ühel või mitmel alal.

Lasteaias on iga laps andekas!

See tähendab, et igas lapses peituvad võimalused, mis panevad meile kohustuse lapse annet märgata ja tema arengut toetada!

Vajalik on individuaalne lähenemine!

Mõni laps edukas vaid teatavates valdkondades, olles teisel alal üsna nõrk. Esineb ka õpiraskustega lapsi, kes on mingis kindlas valdkonnas andekad.

Lastele tuleb pakkuda erinevaid võimalusi tegutsemiseks, et avastada nende huvid, tugevused ja anded (maletaja näide).

Väga energilised

Kõrged
intellektuaalsed või
loomingulised
võimed

Väga
uudishimulikud

Tundlikud

Õpivad teistest
erinevas rütmis

Eakaaslased ei
mõista neid

Kardavad
läbikukkumist

Äärmiselt tundlikud

ande märkamiseks
ja suunamiseks

TESTID
ja
DOKUMENTEERIMINE

**ROBERT F. DE HAAN JA JACK KOUGH
LASTE ANDEKUSE MÄÄRAMISE MEETOD**

individuaalne küsitlus 10 - 15 minutit 80 küsimust süstematiseeritud 10 veerule

Vastates tuleb panna

- (++) kui hinnatav omadus avaldub sageli;
- (+) omadus ei avaldu järjekindlalt;
- (0) avaldub harva;
- (-) ei väljendunud.

Tulemuste töötlemine

Loendage plusside ja miinuste arv vertikaalselt (pluss ja miinus tähistavad üksteist). Kirjutage tulemused allpool iga veeru alla.

Saadud hinded iseloomustavad lapse järgmist tüüpi andekuse arenguastmele:

- intellektuaalne
- loominguline
- akadeemiline
- kunstiline ja visuaalne
- muusikaline
- kirjanduslik
- kunstiline
- tehniline
- juhtimine
- sport

RAVENI PROGRESSEERUVAD MAATRIKSID (TAJU, VISUAALNE KUJUTLUSVÕIME, MÕTLEMINE)

kaemuslik-kujundilise mõtlemise hindamiseks individuaalne 10 minutit 10 maatriksit

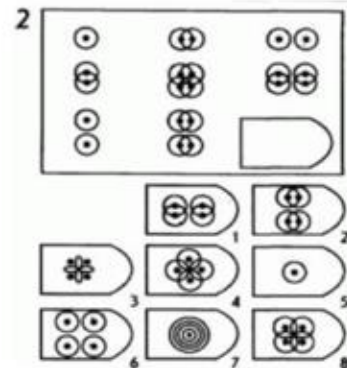
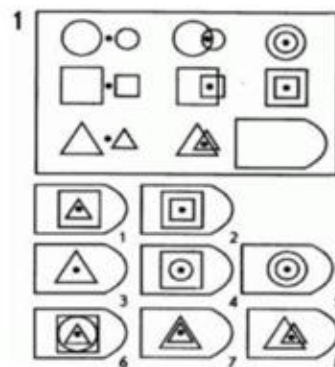
Vastates laps peab märkima ühe üksikasjadest (üks kaheksast allpool saadaval olevast lipust), mis sobib maatriksiga kõige paremini

Tulemuste töötlemine

10 minuti pärast iga õige vastuse eest antakse 1 punkt.

Järeldused arengutaseme kohta:

10 punkti – väga kõrge; 8-9 p. - kõrge;
4-7 p. - keskmine; 2-3 p. - madal;
0-1 p. – väga madal

RENZULLI LOOVUSE MÄÄRATLEMISE KÜSIMUSTIK

individuaalne või tervele rühmale suunatud väljaselgitamisel vaatluse käigus. 10 küsimust

Vastates küsimustele tuleb arvestada, kui tihti joon ilmneb:
alati (4), sageli (3), mõnikord (2), harva (1).

Järeldused loovuse kohta:

väga kõrge 34-40,
kõrge 27-33,
keskmine 21-26,
madal 16-20,
väga madal 10-15

Küsimused	Nimi	1	2	3	4
1. Äärmiselt uudishimulik erinevates valdkondades					
2. Toob välja suure hulga erinevaid ideid või probleemide lahendusi					
3. Vaba ja sõltumatu oma arvamuse avaldamisel, vahel tuline vaidluses					
4. Võimeline võtma riske; ettevõtlik ja sihikindel					
5. Eelistab "mõttemänguga" seotud ülesandeid; fantaseerib					
6. Peen huumorimeel					
7. On emotsionaalselt tundlik					
8. Omab ilumeelt					
9. Omab oma arvamust ja oskab seda kaitsta					
10. Kritiseerib konstruktiivselt					
Summa					

Foto: Piret Arendi

JULGUS ERINEDA

ORIGINAALSUS

OSKUS LÄHENEDA
TUTTAVALE
TEISTMOODI

KUJUTLUSVÕIME
KASUTAMINE

LOOVUS

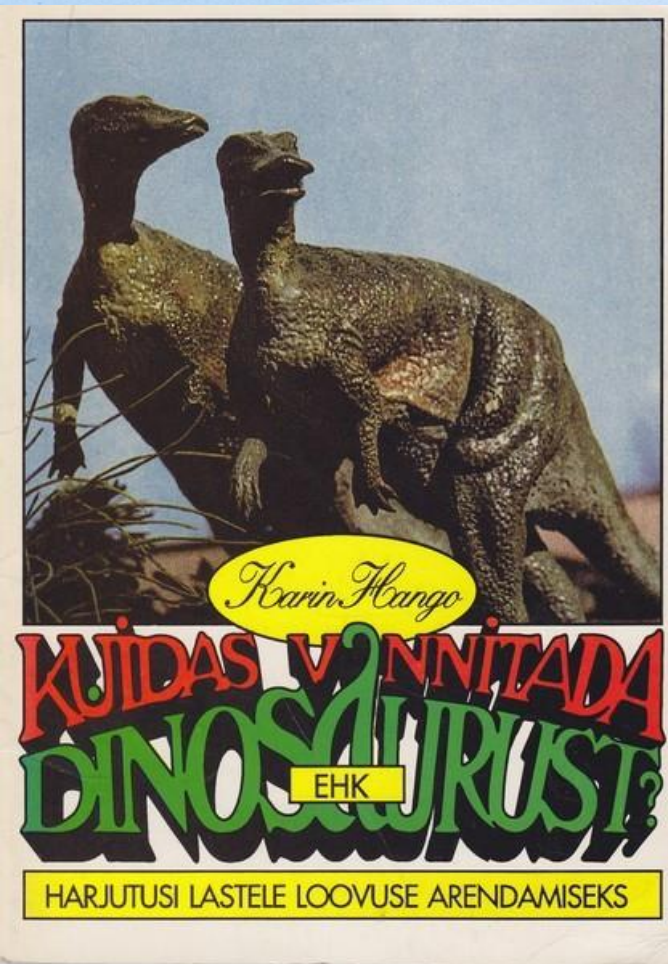
PROTSESS ON OLULISEM
KUI TULEMUS

MILLEGI UUE
LOOMINE

Foto: Tiina Saarmas Tartu Lasteaed Pääsupesa õpetaja

KUIDAS LAPSE LOOVUST MAHA SURUDA?

- Suru end peale. Kamanda. Korralda.
- Ähvarda. Hirmuta. Hoiata. Nõua.
- Süüdista. Sõima.
- Tee lapse kulul nalja.
- Ära omista millelegi tähendust. Ole kannatamatu. Katkesta lapse jutt kohe, kui saad. Näita üles tüdimust.
- Ära pane tähele. Ära kuula. Ära löö kaasa. Hoidu kõrvale.
- Ära anna tagasisidet. Tee kivinägu ette.
- Saa valesti aru. Vaidle. Löö lahingut.
- Ole kriitiline. Too ainult vigu välja. Nori pisiasjade kallal. Mõista hukka.
- Paranda. Heida kõik ideed kõrvale. Nõua kiiret täpsustamist.
- Targuta. Räägi, kui lootusetu see kõik on ja et niikuinii ei tule midagi välja.

NOPPEÕPE LASTEAIAS

NOPPEÕPE on teatud ainevaldkonnas edasijõudnud lastele suunatud lühiajaline õppekava laiendav/süvendav tegevus. Noppetegevustes laiendatakse ja süvendatakse tava tegevuses õpitavat. (Konksi, 2023)

Miks sobiks noppeõpe lasteaeda?

- Õppe diferentseerimise võimalus.
- Laps õpib pingutama ja tegevusele pühendumata.
- Lastel on erinevad võimed, õpitempo ja huvid.
- Erinevad oskused /erinev stardipositsioon.
- Tunda õppimisest rõõmu.
- Saada uusi teadmisi ja oskusi.

NOPPEÕPPE PLANEERIMINE

- Lasteaiasisesed kokkulepped (tegevuste plaan, ruumid, vahendid, juhendaja).
- Programmi sisu ettevalmistamine ja tegevuskava koostamine - eesmärgid, põhimõtted, sisu ja korraldus.
- Lastevanemate teavitamine, kaasamine ja tegevuste tagasisidestamine.
- Laste valimine nopperühma (LAHE, Lipura, laste arengu hindamine, õppeperioodi eeldatavad tulemused).

Laste valik peab olema hästi põhjendatud ja läbimõeldud!

Lasteaeda võiks sobida valdkonnapõhine noppimine.

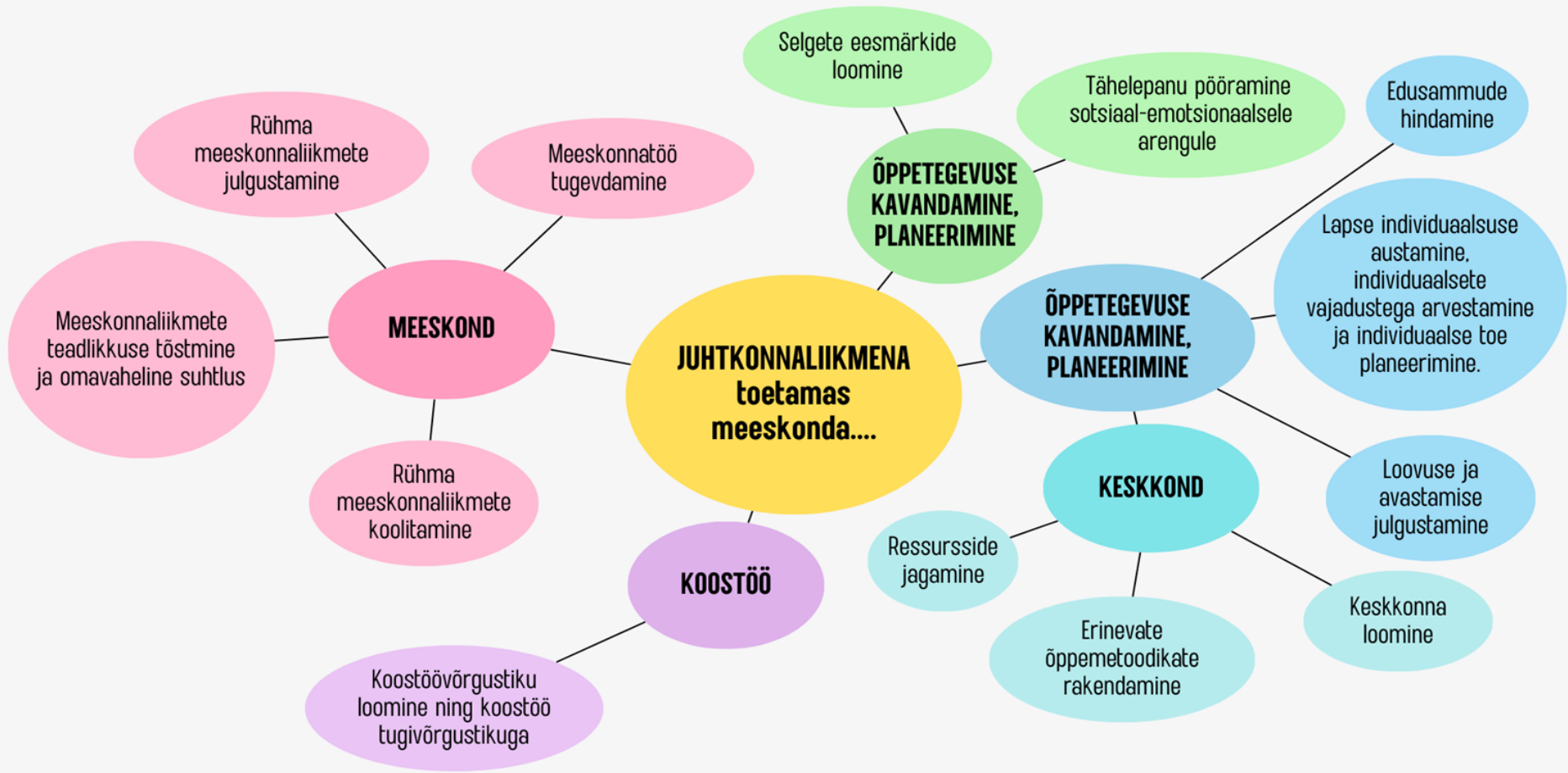
EDUKA NOPPEÕPPE KRITEERIUMID

- Kompetentne(sed) juhendaja(d).
- Koostöövõimalus teiste võimekate lastega.
- Tegevused peaksid toimuma võimalikult sageli ja regulaarselt.
- Väike grupp lapsi (max 8).
- Tegevused peavad vastama laste võimetele/lähtuma huvist.
- Programm peab laiendama/süvendama õppekava.
- Koostöövõimalus teiste võimekate lastega.
- Lapse pingutus ja pühendumus tagavad edu.

NOPPEÕPPE PLUSSID	NOPPEÕPPE MIINUSED
Vajadustest lähtuv tugi.	Laps kogeb ebaedu ja ei saa uues keskkonnas hakkama.
Sobivas tempos õppimine.	Jääb rühmas toimuvast tegevusest ilma.
Arvestamine laste huvide ja eripäradega.	Laps ei sobitu teiste lastega – sotsiaalsus.
Sarnaste oskustega lapsed toetavad ja õpetavad teineteist.	Lapse valdkonnapõhised oskused jäävad toetamata (nt arvutamine versus ruumilised kujundid).
Koostöö ja pingutus tagavad edu, eduelamuste pakkumine.	Valitud tegevused jäävad ühekülgseks.
Tegevused toimuvad teiste (õppe)tegevuste ajal ja lasteaiapäeva sees.	Õpetajad ei tutvu piisavalt põhjalikult laste (eel)teadmiste ja –oskustega.

Rühma meeskonna toetamine, kui rühmas on andekas laps

RÜHMA MEESKONNA TOETAMINE
KUI RÜHMAS ON ANDEKAS LAPS

KUI SUL ON RÜHMAS ANDEKAS LAPS, SIIS:

TALLE SOBIVAD ERINEVAID NUPUTAMISÜLESANDEID
(ARVESTA TEMA ERIANDEKUST!)

TALLE SOBIVAD VEIDI SUUREMA RASKUSASTMEGA ÜLESANDED (JUST VEIDI, MITTE
ÜLELIIGA PINGUTUST NÕUDVAID, SEST MUIDU KAOB MOTIVATSIOON)

RAKENDA NII INDIVIDUAALSET KUI RÜHMATÖÖD

PAKU TEGEVUSI, MIS ARENDAKSID LEIDLIKKUST, LOOVUST, MÄLU
MÄNGIGE LOOV- JA NÄITEMÄNGE, KONSTRUEERIMISMÄNGE

LASE TAL MEISTERDADA

TEE MUUSIKA JA KUNSTIGA SEOTUD TEGEVUSI

VÕIMALDA VÕISTELDA VÕISTLUSTEL
(VÕISTLUSED MOTIVEERIVAD ANDE VARAJAST ARENGUT!)

OSKA MÄRGATA, TOETADA NING NÕUSTADA

MOTIVEERI, INNUSTA,
ANNA TAGASISIDET JA KIIDA

TEKITA HUVI, TOETA UUDISHIMU, PAKU RAHULOLU JA RÕÖMUTUNNET:
RÄÄGI NING ARUTLE LAPSEGA ERINEVATEL TEEMADEL

LOO TOETAV NING MOTIVEERIV KESKKOND: TEGUTSEGE PALJU ÕUES

VÄLJENDA POSITIIVSET SUHTUMIST,
ARMASTUST, AUSTUST NING HELLUST

ANDEKAS LAPS

Evelin Koor, Eda-Mai Tammiste, Kadi Komp, Svetlana Agerova, Piret Arendi, Tiina Saarmas, Jessika Liivak, Evelin Piir, Marika Kaldaäär, Siiri Anier, Natalja Men`shykova, Karin Konsa, Anne Eelmets, Reelika Täht

Kaasav haridus I kursus,
lasteaednike grupi ühistöö

https://drive.google.com/file/d/1UnPS6JK7CbjFno_KwyyIkOwt-3_EXhcd/view?usp=drive_link